

7. «Перша лінія»: по черзі обведіть праву та ліву руки, потім обведіть дві руки.

Рекомендації щодо застосування кінезіологічних вправ:

- вправи можна виконувати у будь-який час доби;
- навчання проходять у дружній атмосфері;
- потрібне точне виконання рухів та прийомів;
- вправи виконуються стоячи або сидячи за столом;
- від сильної психічної напруги;
- тривалість заняття залежить від віку і може варіюватися від 5–10 хвилин до 20–35 хвилин на день;
- кожна вправа виконується по 1–2 хвилини у різній послідовності та комбінації.

Підсумовуючи вищесказане приходимо до висновку, що в результаті застосування кінезіологічних вправ покращується фізична форма дітей, підвищується пластичність мозку, долається його функціональна незрілість, що дозволяє досягти значних успіхів у корекції пізнавальної діяльності та порушення мовлення дошкільнят з метою розширення уявлень про предмети навколишнього світу та формування стійкого пізнавального інтересу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Давыдова О. А. Графомоторика. Тренажёр по развитию межполушарного взаимодействия и графомоторных навыков. Москва : Школьная Книга, 2018. 32 с.
2. Деннисон П. Е., Деннисон Г. Е.. Гимнастика мозга : книга для учителей и родителей. Москва : Манн / Иванов и Фербер, 2020. 320 с.
3. Сухомлинський В. О. Розвиток індивідуальних здібностей і нахилів учнів. *Вибрані твори* : в 5 т. Київ : Рад. школа, 1977. Т. 5. С. 130–147.

УДК 378.147.091.33-027.22:376.011

ПРОБЛЕМИ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-ЛОГОПЕДІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Зелінська-Любченко Катерина,

кандидат педагогічних наук, доцент,
Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка,

Стахова Лариса,

кандидат педагогічних наук, доцент,
Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

У статті висвітлено питання проходження виробничої практики майбутніми логопедами в СумДПУ імені А. С. Макаренка в умовах воєнного стану. Особливу увагу в статті приділено опису специфіки проходження виробничої практики майбутніми вчителями-логопедами на базі Науково-практичного центру кафедри логопедії. Подано основні етапи проходження практики. Доведено, що найголовнішою вимогою до практичної підготовки в будь-яких умовах є ознайомлення зі специфікою роботи логопеда та

набуття умінь надавати спеціалізовану логопедичну консультативно-діагностичну, корекційно-розвиваючу та корекційно-відновну допомогу особам із особливими освітніми потребами різних вікових категорій.

Ключові слова: *студенти-логопеди, практична підготовка, Науково-практичний центр кафедри логопедії, інклюзивно-ресурсний центр.*

The issues of future speech therapists' training and internships at Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko during the war period are highlighted in the article. Particular attention is paid to the specifics' description of the future teachers-speech therapists' internship on the basis of the Scientific and Practical Center of the Speech Therapy Department. The main internship stages are presented. It is proved that the most important requirement for practical training in any conditions is getting acquainted with the speech therapists' specifics and acquiring skills to provide specialized speech therapy consulting and diagnostic, correctional and developmental and rehabilitation care for people with special educational needs of different ages.

Key words: *students-speech therapists, practical training, Scientific and Practical Center of the Speech Therapy Department, inclusive resource center.*

Постановка проблеми. Практична підготовка студентів спеціальності 016 Спеціальна освіта (Логопедія) є одним із базових компонентів професійного зростання майбутніх фахівців. Освітньою програмою підготовки студентів бакалаврів передбачено проходження виробничої практики у закладах дошкільної освіти у VIII семестрі протягом 6 тижнів. Проте введення воєнного стану в Україні у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України та активні бойові дії на території Сумської області внесли в освітній процес свої корективи.

Неможливість проходження практики в закладах дошкільної освіти через відсутність дітей, персоналу та самих студентів у межах області чи навіть України, та критична необхідність проходження практики студентами IV курсу призвели до термінового обговорення вирішення цієї проблеми керівництвом кафедри логопедії, Навчально-наукового інституту фізичної культури, навчальної частини, відділу практики, проректорів та ректора Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка. Одним із варіантів вирішення цієї проблеми став дозвіл студентам пройти виробничу практику на базі Науково-практичного центру кафедри логопедії НН ІФК СумДПУ імені А. С. Макаренка. На даний час центр функціонує в дистанційному режимі. Студентам-практикантам була надана можливість ознайомитися із документацією центру, особливостями роботи, колективом та проводити безпосередні логопедичні онлайн-заняття з дітьми дошкільного віку, які наразі відвідують центр.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання фахової підготовки сучасного вчителя-логопеда досліджується в науковій літературі у різних аспектах, зокрема, з позицій удосконалення освітнього процесу у закладі вищої освіти (А. Алексюк, В. Арнаутова, В. Безпалько, С. Гончаренко, М. Євтух, М. Ярмаченко та ін.); формування професійної компетентності майбутніх педагогічних працівників (О. Абдуліна, С. Архангельський, О. Дубинчук, І. Прокопенко, Р. Селевко, М. Шкіль та ін.); визначення

структури дефектологічної підготовки майбутніх вчителів-дефектологів (В. Бондарь, І. Колесник, С. Миронова, В. Синьов, В. Тарасун, М. Шеремет та інші) [2].

Дослідники констатують про необхідність розвивати в майбутніх корекційних педагогів здатність надавати кваліфіковану допомогу особам із особливими освітніми потребами у створенні умов для їх успішної соціалізації та самореалізації.

Проте слід зазначити, що питання проходження виробничої практики в умовах воєнного стану ніколи не досліджувалося. Хоча його вирішення на сьогодні є вкрай важливим та гострим.

Мета статті: висвітлити проблеми практичної підготовки студентів-логопедів СумДПУ імені А. С. Макаренка в умовах воєнного стану.

Виклад основного матеріалу. Життя в умовах воєнного стану значно відрізняється від звичайного. Нажаль в цих умовах опинилися як дорослі, так і діти. І, слід зазначити, що потреба у фахівцях-логопедах наразі залишається дуже великою. Тому нашим обов'язком є зробити все, щоб надати студентам можливість отримати відповідні знання та здобути необхідні уміння виконувати свої фахові компетентності у майбутній професії.

Одним із пріоритетних завдань підготовки майбутнього вчителя-логопеда залишається забезпечення проходження виробничої практики з метою формування необхідних фахових компетентностей для ефективної майбутньої професійної діяльності.

Практика студентів за освітньо-професійною програмою «Спеціальна освіта. Логопедія» підготовки здобувачів вищої освіти на першому (бакалаврському) рівні за спеціальністю 016 Спеціальна освіта є невід'ємною складовою частиною процесу підготовки фахівців з кваліфікацією: Бакалавр спеціальної освіти. Вчитель-дефектолог. Вихователь спеціальних та інклюзивних груп дошкільних і шкільних загальноосвітніх навчальних закладів. Асистент вчителя загальноосвітнього навчального закладу з інклюзивним та інтегрованим навчанням. Асистент вчителя-логопеда.

Згідно освітньої програми та навчального плану виробнича практика проводиться у восьмому семестрі в закладах дошкільної освіти на посаді вихователя та логопеда.

Протягом логопедичної практики кожен студент знайомиться з навчально-корекційно-виховним процесом дітей в логопедичних групах дошкільного закладу освіти, набуває навичок вивчення, обстеження і діагностування дітей з порушенням мовлення, планує та проводить заняття з різних розділів «Базового компоненту» як вихователь, вчитель-дефектолог, логопедичних занять як вчитель-логопед, проводить заходи з різними фахівцями-спеціалістами закладу (вихователі, вчителі, психолог, музичний керівник, лікар, батьки) [1, с. 3].

Відповідальність за організацію, проведення і контроль практики покладається на керівництво СумДПУ імені А. С. Макаренка: ректора та проректора з науково-педагогічної (навчальної) роботи. Загальну організацію, проведення і контроль практики забезпечує відділ практики СумДПУ імені А. С. Макаренка та кафедра логопедії. Методичне

керівництво практикою здійснюють керівник практики, методисти з фаху кафедри логопедії, які безпосередньо працюють на місцях проведення логопедичної практики [1].

До практики допускаються студенти, обізнані у змісті основних нормативних документів з організації та проведення навчально-корекційної роботи в освітніх закладах України; із відповідним рівнем знань класифікацій мовленнєвих порушень, прийомів і методів логопедичного впливу на дітей із порушеннями мовлення дошкільного віку; ознайомлені із переліком, змістом, ведення документації вчителя-логопеда навчального та медичного закладів.

Тривалість робочого дня студента-практиканта становить 6 годин відповідно до індивідуального плану. Вихідні: субота, неділя.

За час практики студент повинен підготувати і провести заняття з корекції мовленнєвих порушень під безпосереднім керівництвом методиста з фаху (логопеда) [1, с. 3–5].

Враховуючи неможливість проходження практики в закладах дошкільної освіти у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України та активні бойові дії на території Сумської області, було вирішено надати можливість студентам-бакалаврам пройти виробничу логопедичну практику на базі навчально-наукового центру кафедри логопедії СумДПУ імені А. С. Макаренка, робота в якому наразі проводиться в онлайн-режимі.

Звісно робота у центрі дещо відрізняється від роботи в закладах дошкільної освіти. Так, заняття з дітьми в даний час проводяться лише індивідуально, нахил робиться більше на логопедичну допомогу, мінімізовано кількість загальнорозвиткових занять, проте специфіка роботи логопеда все ж простежується, а робота з дітьми, хоч і онлайн, дає свої позитивні результати у опануванні необхідними професійними навичками.

Враховуючи умови, терміни проходження виробничої практики було скорочено із 6 тижнів до 4-х. Студентів було ознайомлено із специфікою роботи центру, відповідною документацією, також вони були присутні на заняттях фахівців центру із дітьми. Потім практикантів було розподілено для проведення занять із дітьми. В їх обов'язки входили розробка та проведення низки логопедичних занять (так званих логопедичних годин).

Логопедична година містила 6 напрямів роботи:

- 1) артикуляційну гімнастику, дихальні вправи;
- 2) навчання грамоти (характеристика звуків мовлення, звуковий аналіз слів, визначення наголошеного звука, кількості складів у словах);
- 3) лексико-граматичні вправи, складання речень (за предметними або сюжетними картинками, демонстрацією дій, опорними словами);
- 4) розвиток зв'язного мовлення;
- 5) індивідуальна робота щодо закріплення правильної вимови звуків, диференціації звуків;
- 6) робота з батьками тощо.

До кожного з цих напрямів потрібно було підібрати завдання для дітей в ігровій формі, які мали містити якісний наочний матеріал (тобто такий, який можна в подальшому роздрукувати і використовувати в роботі). До напрямів лексико-граматична робота та складання речень студенти мали

створити створити ігри в електронному вигляді у форматі PowerPoint або Word.

Також практикантам потрібно було створити презентацію для батьків щодо організації корекційної роботи з дітьми вдома (з автоматизації та диференціації звуків). Презентація мала містити поради батькам з питань організації корекційного заняття (тривалість, підбір наочного матеріалу, кількість і зміст вправ: дихальні, артикуляції, фонетичні, лексико-граматичні, з розвитку дрібної моторики тощо), а також самі завдання, які батьки можуть запропонувати дітям.

Робота проводилася із дотриманням усіх правил безпеки. Заняття проводилися за так званим «плаваючим» графіком. На час оголошення повітряної тривоги, або повідомлень про загрозу артобстрілу заняття не проводились. Їх було перенесено на інший час. Також час проведення занять визначався індивідуально кожним студентом із методистом та батьками дитини.

Вважаємо, що проходження виробничої логопедичної практики на базі Науково-практичного центру кафедри логопедії відбулося вдало. Звісно таку роботу важко порівняти із практикою на базі дошкільного закладу освіти, проте в сьогоденних умовах така заміна бази практики має місце бути. Основні етапи та особливості логопедичної роботи із дошкільниками студентами-практикантами була засвоєна на достатньому рівні, про що свідчить звітна документація та результати роботи із дітьми з мовленнєвими порушеннями.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Можна констатувати, що виробнича логопедична практика для студентів четвертого курсу спеціальності 016 Спеціальна освіта (Логопедія) проведена у повному обсязі. Студенти опанували відповідними знаннями, уміннями та навичками практичної роботи на посаді вчителя-логопеда, що безперечно допоможе їм у подальшій професійній діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Практика студентів спеціальності Спеціальна освіта (Логопедія. Спеціальна психологія) / за ред. Зелінської-Любченко К. О. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020. 96 с.
2. Цимбал-Слатвінська С. Особливості професійної підготовки майбутніх логопедів у закладах вищої освіти в аспекті професійної діяльності. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2019. № 7 (91). С. 26–37.